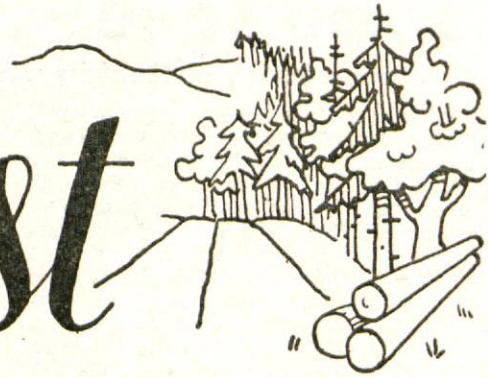

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

Leto I. — Stev. 26.

Novo mesto 19. avgusta 1950

Izhaja tedensko

Zasedanje Okrajnega ljudskega odbora

V petek so se zbrali odborniki okrajnega ljudskega odbora k drugemu rednemu zasedanju. Okrajna skupščina, kakor lahko imenujemo naše najvišje oblastno telo v okraju, je bila v lepo okrašeni dvorani Doma ljudske prosvete v Novem mestu. Poleg odbornikov — žal jih je 12 neopravičeno manjkalo — so bili na zasedanju tudi tov. Zakošek, član oblastnega ljudskega odbora, sekretar OK KPS tov. Martin Žugelj, zastopnik novomeške organizacije JA in več predsednikov in tajnikov krajevnih ljudskih odborov.

V začetku so prebrali pozdravno pismo, ki so ga skupščini poslali zadržniki iz Orehovice. Nato je podpredsednik OLO tov. Stane Šmid v obširnem predavanju podal sliko gospodarskega in političnega stanja v okraju, pri čemer je posebej podčrtal naloge oblasti v času, ko se borimo proti birokraciji za pravo demokracijo. Ljudstvo pozdravlja decentralizacijo državne uprave, ki bo zblížala predstavnike volivcev z delovnimi ljudmi. Tudi pri nas, je dejal tov. podpredsednik, smo začeli na birokratičen in neživljenjski način reševati nekatere naloge. Brez zborov volivcev in brez sodelovanja ljudstva so odbori postavljali različne plane, ki pa prav zaradi svoje neživljenjskosti dostikrat niso bili uresničeni.

Poročilo o delu okrajnega izvršilnega odbora je podal tov. Anton Pirc. — Iz obeh poročil je bila razvidna gospodarska dejavnost okrajnega odbora v letošnjem prvem polletju. Pregled o gradnjah, investicijah, krajevni industriji in obrtništvu, komunalnih delih, lesni proizvodnji, pogozdovanju, finančnem stanju, kmetijstvu, prosvetnem delu in elektrifikaciji je pokazal zanimivo sliko napredka, pa tudi pomanjkljivosti dela ljudske oblasti v okraju. Poročila so bila samokritična in so prav zato tudi bila sprejeta z odobravanjem.

Novo gradnje v okraju vse prepočasi napredujejo. Z večjim zanimanjem vseh, ki so za to odgovorni, bi bilo lahko marsikaj že gotovega, tako n. pr. stanovanjska hiša v Novem mestu, pljučni oddelek bolnice itd. Lokalna industrija in obrt sta izpolnili polletni plan s 102%. Električno je dobilo letos 5 vasi, še v 5 vaseh pa jo bodo do zime napeljali. Tu bi bilo napravljene veliko več, pa zaradi pomanjkanja materiala ni mogoče ustreči vsem vasem. Nagla rast naše velike industrije bo kmalu omogočila tudi to. — Slabo gre v lesni proizvodnji; kmetje so izpolnili le 49% letnega plana, izvozili pa so iz host samo 32% posekanh količin. Mobilizacija vodnikov bo v prihodnjih tednih naša resna naloga. Izvoziti je treba 54.000 kubičnih metrov lesa, kar pa bo z 2000 konji, ki jih imamo na razpolago, lahko narediti. Pogozdili smo letos 22 hektarjev goličav s

(Nadaljevanje na 2. strani)

V drugem ljudskem posojilu je lep del naše boljše in srečnejše bodočnosti

Drugo ljudsko posojilo je naletelo med dolenjskim ljudstvom na močnejši odmev, kot pa je bilo pred dvema leti. Delavstvu in nameščentstvu, ki je že pri prvem posojilu dokazalo z vpisom svojo visoko politično zavest, se je sedaj pridružil tudi kmet in to v veliko večjem

številu, kakor leta 1948. Številnim kmetom je razdobje med prvim in drugim ljudskim posojilom na široko odprlo oči, zato smemo danes upravičeno pričakovati, da bo uspeh vpisa drugega ljudskega posojila v novomeškem okraju prav močan.

Brez hudiča in brez začaranega kroga

Kmetijska obdelovalna zadruga v Orehovici pri Št. Jerneju ima za seboj trdo borbo. Danes sproščeno koraka novim uspehom nasproti. V tem, da nudi skupnosti že bogate sadove svojega dela, je tudi njihovo blagostanje. Brez večjih žrtev so dali na skupnem sestanku besedo, da bodo vpisali 42.000 din ljudskega posojila. Predsednik zadruga — Janez Šiško — se je obvezal vpisati 7000 din. Ta zadruga je tudi napovedala vsem kmetijskim zadrugam v novomeškem okraju tekmovanje — katera izmed zadržug bo v odstotkih imela največ vpisnikov in katera bo imela v odstotkih največji vpisni zanesek.

Razgovor s člani te zadruga zgovorno priča o njihovem velikem zaupanju do državnega vodstva in Komunistične partije: »Nismo dali še zadnje besede! — Znesek vpisa lahko poskoči. Vemo, da bodo vse zadruga v okraju imele 100%

Papirnata komisija

V vseh krajih novomeškega okraja so bile vpisne komisije pravočasno postavljene; kakor pa kaže, niso ljudje, ki so določeni v komisijo, povsod taki, kot bi morali biti. Ali se bomo čudili kraju, ki ne bo imel pravega uspeha pri posojilu, če zvemo, da je članom komisije posojilo lanski sneg, in da se boje grafikona, ki naj bi ga postavili v vasi na vidno mesto, da bi jim na preprost način kazal politično zavest vsakega vaščana posebej?

Tak slučaj je v Št. Jurju. Komisija in ljudski odbor v Št. Jurju sta bila od

Delovna komisija žanje uspehe

Prečna — prijeten kraj ob Krki v bližini Novega mesta — si je postavila častno številko za vpis: 170.000 dinarjev. Po zaslugi krajevnih komisije in krajevnega aktiva, bo ta znesek tudi dosežen.

Tudi iz Brusnic so sporočili, da bodo svoj plan ljudskega posojila izpolnili. — Tako bo ta kraj dal s 170.000 dinarji lep delež k skupnemu uspehu, ki ga bodo zaznamovali narodi Jugoslavije po zaključku vpisa. V teh dveh krajih, katerima sledi še vrsta drugih, je bilo ljudem na domač in prepričljiv način povedano, kaj pomeni za našo bodočnost uspeh tega posojila. Zato ti ljudje ne

vpisnikov, videli pa bomo kdo od naših zadržug je najbolj pametno gospodaril. — Najboljši izmed nas imajo tudi možnost, da v tem tekmovanju zmagajo.

Predsednik zadruga tov. Šiško si pa zaviha brke, da mu stoje kot dva kažipot; in z nasmehom pove: »Zakladov, ki so s hudičem in začaranim krogom v zvezi, se naš dolenjski kmet otresa. Zaklade imamo mi sami v svojih lastnih rokah!«

Tudi Kmetijska obdelovalna zadruga v Podhosti, ki je po svojih uspehih med prvimi v okraju, je že svojo obljubo za vpis ljudskega posojila presegla za sto odstotkov.

Zadržniki pa ne bodo ostali samo pri vpisu, temveč bodo tudi pomagali vpisnim komisijam pri tehničnem delu in pri prepričevanju kmetov za ljudsko posojilo.

strani Okrajne vpisne komisije obveščena, da bo zvečer množični sestanek. Ko je prišel v to vas aktivist z okraja, ni bilo niti članov komisije na sestanku, kaj šele ostalih vaščanov, ki jih krajevna komisija sploh ni obvestila, da bo sestanek. Ljudi tega krajevnega ljudskega odbora tudi niso dovolj seznanjali s pomenom drugega ljudskega posojila. Če pa poslušaj kmete, dobiš z redko izjemo odgovor: »Saj se ne otepamo posojila, bi pa radi slišali še kaj več o njem!«

Tako je v Št. Jurju in verjetno še marsikje v novomeškem okraju.

omenjajo neko »vojno« posojilo, ampak človeku razumno odgovore, da je to posojilo del tistega, ki ga vsi komaj čakamo: blagostanja in zadovoljstva.

Podpisal bom tisoč dinarjev...

Kakor nalezljiva bolezen se širi v našem okraju: »Podpisal bom tisoč dinarjev posojila!« Če vprašamo kmeta, ki ne taji, da bi lahko več denarja vpisal, zakaj ne da več, te začudeno gleda in pove: »Ko pa vsi tako pravijo!«

Nov dokaz o pomanjkljivem delu aktivistov krajevnih aktivov in komisij. Kaj je res tako težko stopiti k človeku in mu lepo po »kranjsko« povedati o velikih uspehih, ki jih zaznamuje naša država. Stavimo tako. Tisočak se bo spremenil v dva, tri, pet — pa tudi deset tisočakov.

»Podpisal bom tisoč dinarjev...« — je zrcalo dela tistih, ki zanj odgovarjajo.

Posojilo bi ga izdalo

Da ima naš kmet denar ni nobena tajnost. Razlika je le ta: prvi ga ima več, kot drugi. In če ga ima, naj nikar ne misli, da ga ne bi smel imeti. Hudiča! Saj ga je s težkim delom zaslužil in naj ne misli, da mu je delavec ali nameščeneec nevoščljiv. Težko je pa razumeti, zakaj ga stiska doma in mu ne da odprto pot v svet — v obtok. Saj bi vendar s tem tudi sebi koristil.

»Posojilo bi me izdalo« ... pa kar na stran!

Delavci, nameščenci in obrtniki

O obveznostih, ki so si jih zadali delavci in nameščenci po naših tovarnah, ustanovah in delavnicah, smo že pisali. Poročila, ki danes prihajajo, govore le o tem, da so že marsikje določeni znesek za posojilo presegli in da posamezne sindikalne podružnice tekmujejo med seboj. Novo pa je, da tudi naši obrtniki nočejo zaostajati.

Združenje obrtnikov v Novem mestu bo častno izpolnilo svojo dolžnost. Ni jim pa to dovolj. Sklenili so, da bodo šli na deželo, kjer bodo obiskali tovariše obrtnike. Lep in vse pohvale vreden sklep.

Dneve, ki jih imamo pred seboj do vpisa, bomo frontovci izkoristili za to, da še tiste, ki gledajo II. ljudsko posojilo nekam od strani — prepričamo o pomenu samega posojila. To naj bo odgovorna naloga vseh nas.

KMETJE, DELAVCI, NAMEŠČENCI, OBRTRNIKI, GOSPODINJE IN MLADINA!

Ali je bila vaša srečka prvega ljudskega posojila že izžrebana? Prepričajte se o tem pri najbližji pošti ali podružnici Narodne in Komunalne banke v svojem okraju! Poglejte, ali ste med srečnimi izžrebanci; mnogi so poleg vrnjenega posojila in obresti dobili tudi lepe dobitke!

Dvignite obresti na prvi kupon vaše obveznice!

Začelo se je — vendar kako?

O vodovodu, sestankih, zboru volivcev in še kaj

Dobil sem jih pri kopanju jarka ob poti z Grma v Smihel, Pet železničarjev, mladih in močnih fantov, sodnika Korošca in dve tovarišici s sodišča, pa odvetnika Bučarja, ki se je pridružil članom sindikata. Med njimi je stal sredi jarka, nizko sklonjen nad pravkar odkopano debelo cevjo, Henrik Cigoj in kazal enemu izmed železničarjev, kako naj udarja s krampom previdno okoli cevi. Poverjenik za komunalno gospodarstvo pri MLO, tovariš Moreti, in delovadja Lipar pa sta se menila nad kolenom jarka, kjer se cev izgublja proti potoku Težka voda, kaj bo treba v tem popoldnevu še narediti.

Deset oznojenih ljudi, ki se s krampi in lopatami približujejo črni cevi, meter in pol globoko v zemlji. Novomeški prostovoljci — na delu za razširitev in ureditev vodovoda, pereče rane v našem vsakdanjem življenju. Po dvajsetih letih načrtovanja, govorice, ugi-banja, jeze in neizpolnjenega upanja vendarle enkrat: začeli smo delati.

Tu, v klanecu od Težke vođe do drevo-reda na Grmu, leži v zemlji 480 m vodovodnih cevi, premera 15 cm, s katerimi bomo razširili omrežje v samem mestu in poglali vodo tudi v zadnjo hišo v koloniji in na Kapiteljski hrib, pa tudi v vsa tista nadstropja, kjer jo zdaj tu in tam ponoči strežejo po — kapljicah. Na križišču pred kandijskim mostom se nabirajo še debelejšje cevi, katere bomo položili od vrha Grma do prvih hiš ob mostu. En cevovod bo napajal Bršljin, drugi, močnejši, pa bo zadostoval vsem potrebam mesta. Pritiske iz vodne shrambe na Grmu bo dovolj močan, da bo po novih ceveh prihajalo v sleherni hišo zadosti vode.

Začelo se je — vendar kako? To mi je pokazal obisk pri prostovoljcih v sredo popoldne, 12 ljudi — eden železničarjev je prišel ob petih, še eden ob pol šestih zvečer — je z veseljem in smehom na licih rilo v trdo zemljo, kopalo in metalo zemljo na rob jarka, 12 prostovoljcev — delalo pa naj bi jih vsak dan vsaj 30... Toliko je pripravljene orodja, takšen je bil plan, sestavljen s predstavniki posameznih sindikatov.

Ti pa so že v začetku — odpovedali. Ne vsi! Podružnica krajevne industrije in obrti se je izkazala; kovinarji, mizarji, krojači, frizerji in drugi so pošteno zgrabili za krampe in lopate in odkopali dobršen kos jarka. Iz tovarne igrač je prišlo dvakrat 15 prostovoljcev; enkrat pa so izostali. Tekstilna tovarna, ki jih je obljubila dvakrat po 30 — obljube ni držala. V sredo sta bili na vrsti podružnici z železnice in sodišča, vendar ne polnoštevilno. In tako naprej.

Uspeh? 27. julija so začeli z odkopavanjem. Izkopanih je 9 metrov cevi, 70 m jarka pa je odkriveno do samih cevi. Kdaj bo vseh 480 m cevi na cesti?

»Koliko ljudi bi lahko delalo hkrati pri odkopavanju?« sem vprašal tovariša Cigoja

in Moretija, ko smo ugotovili, da pri dose-danje »naglic« cevi pred snegom verjetno ne bodo na svetlem.

»Tudi sto!« sta oba hkrati odgovorila in pojasnila, da je orodja dovolj.

Kdo bo delal...

Spomnil sem se številnih Novomeščanov, ki že tedne in tedne govorijo, da bodo pri tlakovanju ceste in popravilu vodovoda pomagali s prostovoljnimi delom — in gledal voljne kopače, katerim so se v jarku samo od časa do časa pokazale skuštrane glave in oznojeni, goli hrbti. Deset jih dela — prostora pa je za 100 ljudi... Sredi me-seca avgusta smo — tu bo treba skopati globok jarek za nove cevi, delo pa se kljub požrtvovalnosti nekaterih tovarišev z mestnega štaba in dosedanjih prostovoljcev ko-maj opazno pomika naprej. Mislim na izkopanih 9 metrov cevi in onih 471, ki čakajo pridnih rok...

Ceprav ima tovariš Hladnik že 55 let, je pred dnevi sam izkopal 4 m cevi. Prebivalci Cankarjeve ulice so obljubili 2000 prostovoljnih ur. V letnem planu Osvobodilne fronte Novega mesta stoji zapisano: opravili bomo 40.000 prostovoljnih ur...

Na vse to mislim, ko gledam ljudi v jarku, s kakšno skrbjo kopljejo, samo da ne poškodovani cevi. Je Novo mesto res tako zaspano in brezbržno, da bo gledalo desetero pri delu, stotine in stotine drugih pa bo čakalo, da bo voda pritekla v pipo, kjer je že več let ni bilo? Je to malomarnost in ne vem kolikokrat opevana zaspanost — ali pa organizacijska slabost organizacij OF, ki kljub vsemu »načelnemu« govorjenju o delu itd., ne znajo pritegniti ljudstva k ustvarjanju jutrišnjega lepšega dne?

Odgovor sem dobil zvečer na množičnem sestanku.

Frontovci zahtevajo zbor volivcev

Sestanki, sestanki, Marsikomu so se zamerili, da ne gre več nikamor. Tak seveda tudi ne bi smel okoli oglov opravljati dela oblasti in množičnih organizacij, ker se je sam odtegnil sodelovanju. Praznih kritikantov, ki znajo samo lepo govoriti, delati pa ne, ne potrebujemo.

»Vedno isti obrzi...« tožijo tisti, ki jih dobiš na sestankih. Med njimi je večina delovnih ljudi, ki so odborom množičnih organizacij dejansko v pomoč.

»Saj se nič ne dobi...« z zdoččasnim obrazom spet odgovarjajo nekateri, ki jih vabiš na sestanke, pa se izvijajo kakor jegulja z raznimi izgovori.

Da gre pri mnogih za pristno meščansko zaspanost in jih ni na sestanke in delo zaradi kakšne užaljenosti in podobnega, bo seveda spet držalo.

Da pa je za slabo udeležbo marsikje odgovoren tudi odbor OF, ki ni znal iz se-

stankov ustvariti prave kovačnice ljudskih predlogov in pobud za napredek, pa bo spet res. Zakaj je bila dvorana nabitno polna, ko je pred dnevi govoril tov. Osolnik? Ljudje se zanimajo za politične in gospodarske dogodke doma in po svetu. Ko so seveda morda kdaj naleteli na slabo pripravljen se-stanek, jih je to odbilo za dolge mesece od organizacije. Kar priznamo, da je tako.

V sredo zvečer sta sklicala sekretariata II, in III. terena množični sestanek v Sindikalnem domu. Prišlo je 52 ljudi. Prav gotovo bi jih bilo veliko, veliko več, če bi bilo iz vabil razvidno, kaj se bodo na sestanku pomenili. »Pridite vsi zaradi važnega dnevnega reda«, to ne pove toliko, kakor bi lahko n. pr. stavek: »Pogovorili se bomo o ljudskem posojilu, o novomeškem vodovodu in izkopu cevi.« Tudi ni prav, da n. pr. terenski odbor OF v II. terenu že skoraj leto dni nima sekretarja in da leži vse delo skoro izključno samo na predsedniku, ki mora sam celo pripeljati vabila za sestanke na vežna vrata! V odboru je na papirju nekaj odbornikov, ki jih ni bilo blizu tudi že po 6 mesecev, odpovedali so pa tudi mnogi ulični zaupniki. Vse to je vzrok, da med odborom in članstvom OF ni trdne vezi. Slaba udeležba na sestanku pa je spet ena izmed posledic takega stanja v odboru.

Po kratkem, a jedrnatem političnem pregledu, ki ga je frontovcem podal tovariš Romanič — ljudje ga radi poslušajo —, je poročal tov. Cigoj o delu, ki ga bomo imeli s cesto in o ceveh za razširitev vodovoda, ki jih že kopljejo.

Člani so se spogledali... Začelo se je — pa za to večina ljudi ne ve, razen članstva nekaterih sindikatov. Za delo pri vodovodu so vendar obljubili, da bodo vsi pomagali, celo starejši Novomeščani! Mestni odbor OF je imel 2. avgusta sejo, po kateri je predlagal terenskim odborom, naj imajo množične sestanke in naj na teh govorijo tudi o prostovoljnem delu za cesto in vodovod — od 27. julija dalje pa se že dela za novi vodovod.

Zakaj... zakaj...?

Marsikomu ni bilo prav, da v Novem mestu še vedno ne znamo prostovoljnega dela zgrabiti z dobrimi organizacijskimi prijemi. Res je, da marsikoga doslej ni bilo blizu k prostovoljnimi akcijam, ker je odnesel v prejšnjih letih slabe izkušnje. Cesta, vodovod, odstranitev ruševin, brv čez Krko v Ragov log, gradnja novega parka, ki bo eden najlepših v Sloveniji, delo za otroško in športno igrišče, in tako dalje — vse to so vprašanja, ki segajo živo v srce vsakemu, ki je za napredek, za izboljšanje življenja v Novem mestu.

Kmetijski svetovalec

Pred izkopom krompirja - še en množični pregled

Po planu pregledov krompirišč, ki ga je izdal ministrstvo za kmetijstvo, bo zadnji pregled krompirišč v nedeljo, dne 27. avgusta. Ker je to zadnji pregled, je naloga krajevnih ljudskih odborov, da pregled dobro organizirajo in lastnikov krompirišč, da se pregleda polnoštevilno udeležijo. V zadnjem

času so bile odkrite nove okužbe po raznih okrajnih ljudskih odborih, ki nam kažejo, da prejšnji pregledi niso bili dobro izvedeni. Pregledi parcel, ki so proglašene kot okužene, se pa morajo vršiti redno dvakrat tedensko do izkopa krompirja.

Omejitev prometa s krompirjem

Minister za kmetijstvo vlade Ljudske republike Slovenije je izdal odredbo o omejitvi prometa s krompirjem zaradi zatiranja koloradskega hrošča. Po novi odredbi so razglašena kot okužena s koloradskim hroščem v celoti območja okrajev: Novo mesto, Trebnje in ostali okraj, ki niso v naši bližini.

Na njivah, ki so okužene s koloradskim hroščem, in na neokuženih, ki so oddaljene od okuženih manj kakor poldrugi kilometer, krompirja ne smejo začeti kopati, dokler časa za izkop ne določi pristojni okrajni izvršni odbor po navodilih ministrstva za kmetijstvo, razen za lastno uporabo. Iz okuženih območij je prepovedano prevažati in prenašati krompir v druge kraje.

Zatiranje poljskih miši

Zatiranje poljskih miši se v letošnji spomladi ni izvajalo zaradi pomanjkanja zastrupljenih zrn. Miši so se v nekaterih predelih tako občutno razmnožile, da delajo že veliko škodo z uničevanjem raznih poljskih rastlin odnosno pridelkov. Kjer so se miši močno razširile, ne preostane nič drugega kot začeti z organiziranim zatiranjem. Sedaj ni izgovora, da ni na razpolago kemikalnih sredstev, ki se uporabljajo za pokončevanje miši... Okrajne zveze kmetijskih združenj so prejele dovoljne količine barijevega karbonata, ki je učinkovit, domač in cenen preparat. Kjer nameravajo kmetovalci obširneje pristopiti k akciji zatiranja poljskih miši, naj krajevni ljudski odbor posreduje pri svoji kmetijski zadrugi, da prevzame pri OZKJ potrebne količine bari-

jevega karbonata. Da pa bodo kmetovalci in kmetijske zadruge seznanjeni z načinom uporabe in priprave zastrupljenih vab, damo v kratkem navodila o »pripravah vab in kako se učinkovito lahko zatirajo miši. Barijev karbonat je prah bele barve in učinkuje na miši, čim ga požoro male količine. Da lahko z malo količino barijevega karbonata zastropimo večje površine in da miši privabimo do strupa, napravimo zastrupljene pogače ali kruh. Za pripravo zastrupljenega kruha dobro zmešamo 1 kg barijevega karbonata s 4 kg koruzne ali pšenične ali ržene moke. Nato dodamo temu malo kvasa in toliko vode, da napravimo iz tega testo na isti način kakor pri peki kruha. Vodi primerno po možnosti n. pr. (Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)

75.000 sadikami, dasiravno je bil plan le 60.000 sadik. Tu so se dobro odrezali kmetje iz Sela-Hinj in Ratja, ki so sami posadili 22.000 sadik.

Pri davkih imamo veliko zaostankov — kmetje 5.800.000 din in obrtniki 572 tisoč dinarjev. Treba bo plačati dolžne zneske, saj je na vasi nad 11 milijonov viška kupne moči, poleg tega pa je v okraju še ogromen znesek denarja, ki leži pri kmetih in ni v prometu. Danes, ko so cene prostega trga izredno visoke in lahko kmet proda vsako malenkost za drag denar, ne more nihče trditi, da denarja ni. — Kljub temu, da se je blagovni promet letos precej povečal — znašal je v trgovini in gostinstvu v 6 mesecih nad 127 milijonov dinarjev, — pa je kupni fond še vedno večji kakor blagovni. Se pravi, da je denarja več kakor blaga. Težave v preskrbi so bile v prvem polletju posebno velike pri sladkorju, maščobah in zaradi slabo opravljenih odkupov v domačem okraju. Plan garantirane preskrbe je bil zato dosežen samo z 72%.

Da bo zato treba skrbeti za čim večjo kmečko proizvodnjo, so potrdili v petek vsi odborniki. Potem, ko so se pomenili še o šolstvu, o obdelovalnih združenjih in ekonomijah, ljudski inspekciji in odkupih žita in drugih pridelkov, se je razvilo plodno in zelo živahno razpravljanje o nalogah, ki stoje pred ljudsko oblastjo.

Lahko trdimo, da tako razgibane okrajne skupščine doslej še ni bilo. Štiri in pol ure so odborniki predlagali dobre ukrepe, se oglašali k besedi in obdelali številna vprašanja. Vsi so pozdravili decentralizacijo naše uprave. Okrajni odbor bo znižal število uslužbencev od 185 na 124, s tem pa bo dana močna pomoč predvsem KLO, kjer bodo dobivali izvoljeni predstavniki ljudstva od-slej več pomoči od okraja.

Dali pa so tudi lep zgled za vpis ljudskega posojila. Sklenili so vpisati 200.000 dinarjev; od tega so sprejeli navzoči že za 132.000 dinarjev obvez. Prvi se je oglašil odbornik tov. Janez Šiško z 8000 dinarji; sledili so poverjeniki, predsednik in drugi s 5000 in 6000 dinarji, mnogi odborniki pa s štirimi, tremi in dvemi tisočaki. Tovarišu Ferkolu, odborniku iz Bele cerkve, seveda niso verjeli, da bi ostal res le pri 2 tisočakah, njegovo obvezo bodo zato pripisali šele kasneje. Ostali odborniki upravičeno pričakujejo, da bo dal svoj vti primeren zgled pri vpisu posojila.

Sledilo je polletno poročilo okrajnega sodišča, nakar so bile razrešene in na novo izvoljene razne komisije. Za predsednika okrajnega ljudskega odbora je bil nato soglasno izvoljen tov. Martin Žugelj, za predsednika izvršnega odbora tov. Stane Šmid in za tajnika tov. Zvonko Perc. Plodno skupščino so zaključili s pozdravnim pismom tovarišu Mihi Marinku, predsedniku vlade LRS.

tekst-rišba: Sl. Hotko

Kdo ne pozna tolikrat opevanega, slavnega in prekletega kraja na Dolenjskem — Žužemberka! Kdo ne pozna metropole Suhe Krajine iz naravno osvobodilne borbe, saj so tam okrog ginevali, najboljši sinovi naše zemlje. Smejo lahko trdimo, da ni kosečka zemlje, ki ni prepojen s krvjo naših najdražjih žrtev, ki so nam priborile svobodo.

Žužemberk je metropola Suhe Krajine, pa nikaner ne mislite, da smo brez vode! Saj poznate Krško, bogato rib, pa njene slikovite slapove, po katerih razposajena dolenska reka peni svoje valove, prej kot se umiri v ravnini. Foznate idilične mline, ki so v narodnosvobodilni borbi prispevali krepak delež za prehrano naših borcev, in mična naravna kopališča. In poznate tudi staro veličastno stavbo, poraslo z bršljincem — grad, moč nekdanjega viteštva in graščakov, trdnjavo tlačanstva, spletke in neusmiljenega izkoriščanja. Sive, mogočne ruševine molče pričajo o silni nekdanjih žužemberških gospodov. Grad, ki so ga gradili brezpravni sužnji — tlačani, stoji na strmi, zobčasti skali; pod njegovim vznožjem pa vali Krka, tiha pričča vseh dogodkov, svoje razpenjene valove. Grad velik an so sezidal v romanski dobi in nosi vsa znamenja gotike in renesance. Mrke ruševine so živo povezane z zgodovino našega ljudstva in vseh njegovih junških dejanj. Sedem velikanskih okroglih stolpov je postavil cesar Ferdinand leta 1533., da bi tako zaprl krvočilnim Turkom pot v krško dolino. Tu se je zbrala četa hrabrih Dolenjcev pod vodstvom znamenitega Turjačana, lastnika gradu in 1593 soodločila slovit bitko pri Sisku. Tam so Turki občutili trdo dolensko pest; sam turški poveljnik Hasan je utonil v Kolpi.

V tem nezavzetem grajskem zidovju je predikant Krištof Slive širil protestantsko vero od 1580 do 1600. Ker je bil zvit in prektan, se je po neprestanih in zagrizenih nastopih polastil cerkve sv. Jakoba in Nikolaja v trgu in napravil tudi protestantsko

pokopališče, dokler ni deželni sodnik leta 1600 naredil konec njegovemu početju in ga dal zapreti na ljubljanski grad. V tem mogočnem gradu je stanoval kranjski deželni glavar Volk Engelbert Auersperg, tako je bil grad deželno središče. Tu se je rodil 1615 vsemogočni minister Ivan Vajkard Auersperg, brat prejšnjega, ki je več let vodil usodo Evrope. Bil je vzgojitelj Ferdinanda IV. prvi minister Ferdinanda III. in Leopolda I. Bil je celo takó mogočen, da so ga dežele Stajerska, Koroška in Kranjska naprosile za »patrona in pokrovitelja« dežele pri cesarju. Zato so mu plačevale letno Stajerska 4000 goldinarjev, Koroška 2.500 in tudi Kranjska 3000 goldinarjev. Po smrti brata, deželnega glavarja Volka Engelberta, je postal lastnik žužemberškega gradu. Castihlep je in želja po oblasti ter izžemanje so ga zapeljali. Z raznimi zakulisnimi političnimi in gospodarskimi spletkami je prišel iz koristoljubja podpirati francoskega kralja Ludovika XIV. glede delitve španskega kraljestva, pod pogojem, da ga ta priporoči papežu, da bi tako postal celo kardinal, kljub temu, da ni bil duhovnik in je imel številno družino. Na vsak način je hotel postati kardinal in je celo koprnel po papeški triari. Ko je cesar zvedel za njegove zakulsne spletke, ga je kratkoma odstavil. Naselil se je v Žužemberku, v tem mogočnem gradu; in do takrat najmočnejši minister v Evropi je zdaj lovil sulce, rake in ribe v Krki, v obsežne kočevske gozdove pa je hodil na lov. Umril je 13. novembra 1677.

Kolo zgodovine nezadržno teče dalje. Vsemogočni rod žužemberčanov je pod krepkimi, mogočnimi udarci kmetskih tlačanov — puntarjev, katerim je plamenico prižgal Matija Gubec, začel hirati. Uboga gmajna je pričela rušiti grad za gradom. Puntarji so krepko udarjali in se ostresali grajskih spon. Gradovi so izumrli.

V letu 1941. je završalo. Stara nemočna Jugoslavija je pred fašisti in nacisti položila orožje.

(Nadaljevanje.)

Z Okrajnim magazinom med naše kmete

»Da nudimo potrošniku — kmetu — čim več blaga in mu prihranimo časa, ki ga z vseh strani lovi, to nas sili, da ob nedeljah, pa tudi med tednom, pohitimo s kamionom v naše vasi.« mi je z dobro voljo razlagala Smalčeva — preizkušeni »kavelj« v postrežbi, in me hkrati povabila, da se udeležim »sejma« v Skocjanu, kamor mislijo v nedeljo odpotovati s svojim kamionom.

Rad sem sprejel iskreno povabilo. Z ljudmi dobre volje in z dobro založenim kamionom ni napak potovati. Pa tudi radovednost, kako je s kupno močjo našega kmeta in želja da se porazgovorim z ljudmi iz Skočjana in njegove okolice me je vsega prevzela. Zidane volje smo krenili na pot in se kmalu ustavili sredi Skočjana. Prispeli smo nekaj po šesti uri jutraj. Ljudje so bili pri prvi maši, Zunaj cerkve jih je bilo skoraj več, kot pa znotraj. Zunanji so pridno zrl na pridno Mikoličko, Smalčevko in druge, ki so skladale blago s kamiona, postavljale stojnico in nanjo zlagale prepotrebne stvari za kmeta. Potem so začeli povpraševati po cenah razstavljenega blaga. Uslužbenke so jim postregle. Prosta prodaja tekst. blaga terja prav tako visoke cene, kakor prosta prodaja jajc, sadija, zelenjave in piščancev na novomeškem in drugih trgih. Nekaj parov oči se je spogledalo, se odmaknilo od stojnice. Tudi godrnjanja je bilo. Ne za dolgo. Tisti, ki je najbolj godrnjal, si je izbral gozjerice. V listnici je ostalo več tisočkov, kot pa so jih zahtevali lepo izdelani čevlji.

Nahrbtniki za šolske otroke — čudovito poceni, blago za srajce, čevlji za ženske in moške vseh vrst, rute, ženske narejene obleke, nogavice, blago za obleke — vse po vrsti je zginjalo s stojnice in se stiskalo v rokah zadovoljnih kupcev. Ločitev od denarja ni bila težka, kar je znak, da le ni tako malo denarja v kmečkih mošnjah.

Med prodajo sem se razgovarjal z več kmeti in kmeticami. Eden njih, mislim, da je bil iz Poljan, mi je odkrito povedal, da se boji vzeti listnico iz žepa.

— Zakaj? — sem ga vprašal.

Odgovoril je s trdovratnim molkom. Ponovil sem še enkrat vprašanje.

— Zakaj! Zakaj! Saj imaš sto oči, ki preže, da ti prodro skozi usnje in mošnjo.

— Ne bo tako hudo, korenina! — sem ga tolažil in mu skušal na domač način dopovedati pomen obtoka denarja. — Kaj imamo od tega, da ga tiščite založenega v skladnicah? —

Ni mi zameril. Povabil me je v gostilno. Tam se je obema še bolj razvozljal jezik. Znašla sva se v soglasju, le še nekaj malenkosti je bilo v sporu.

— Zakaj ni hlačevine, zakaj moških nogavic, zakaj ni tega in zakaj onega! — je hitel.

Prav je imel. Ponovil sem mu besede Mikoličke, ki mi je pred odhodom v Skocjan

govorila: »Drži. Raznih stvari, ki bi jih naš človek na deželi potreboval, še manjka. Več jih tudi zaradi nepravilnega poslovanja. Bo pa v najkrajšem času našim kmetom tudi v tem pogledu ustrezno.

Znanci so me povabili v zidnico. Rad bi jim ustregel, če ne bi bilo prijaznih uslužbenk Okrajnega magazina in kamiona, ki me bo hitreje pripeljal v Novo mesto, kot pa noga. Ko smo južinali na stojnici, smo se s kmeti še marsikaj porazgovorili. Beseda je nanesla na ljudsko posojilo.

— Tisoč dinarjev bom že dal — se je odrezal eden izmed starejših kmetov.

— Tudi odborniki ne dajo več! — je uselkal drugi.

Spoznal sem, da je delo množičnih organizacij v tem delu Dolenjske bilo prešibko v pogledu agitacije za ljudsko posojilo. Brez pravega prepričevanja in razlag o pomenu in koristi ljudskega posojila sodbjo, da bo dal kmet več, kot pričakujejo. Ta zmotaja jih je tudi pripeljala do takega stanja, da skoraj vsi kmetje, ki so pripravljene vpisati ljudsko posojilo, dajejo obvezo z enostavnim: »Dal bom tisoč dinarjev!« — Po vsem novomeškem okraju čuješ te naveličane: »Tisoč dinarjev«. Drži, da so kmetje, ki bi težko vpisali več kot tisoč dinarjev, je pa še več takih, pri katerih bi aktivisti s pravim dopovedovanjem o pomenu ljudskega posojila dosegli da bi večji kmetje vse drugače segli v žep in vpisali številko z eno ničlo več. Sicer so v novomeškem okraju lepe možnosti za vpis ljudskega posojila na kmetih. Verjamem, da bo prvo ljudsko posojilo kmetov večkrat prekoračeno. Dosegli bi pa lahko še več.

Se bi padale besede. Ni časa, ker Smalčevka priganja. S svojo škrinjico, v kateri ima denar, sedi na praznem zaboju na kamionu, kakor na trnu. Utrojena Mikolička se veselo smehlja. Ravnateljica Okrajnega magazina bo zadovoljna z uspehom. Povedala ji bo tudi, kar so kmetje naročili: »Več hlačevine, več lepega in koristnega blaga, pa bo tudi več denarja kanilo iz naših mošnji v Smalčevino škrinjico.

Med potjo do Novega mesta smo se razgovarjali o različnih stvareh. Prislunil sem besedam uslužbenk in slišal: »Kmetje so bili zadovoljni, ko sem jim povedala, da bo Okrajni magazin vse viške pridelkov — seveda tistih kmetov, ki bodo izpolnili obvezno oddajo — kupoval!«

Mikolička je tudi potožila, da ima Okrajni magazin težave s prevoznimi sredstvi. Kamione morajo najemati, niso pa vedno na razpolago in to zavira tako važno poslovanje, kakršno je poslovanje Okrajnega magazina, ki s pridnimi uslužbenci izpolnjuje izredno pomembno nalogo, kakršna so »sejma« po vaseh.

Upajmo, da se bo tudi to nekako uredilo. Saj smo navajeni živeti v težavah in jih bomo tudi na kakršen koli način prebrodili.

Velike oči, še večja usta...

Bil je čas, ko so pomembni in nepomembni ljudje pisali dnevnike. Zapisovali so v drobne ali debele vezke vse važne dogodke, ki so sladili ali grenili njihovo življenje. Pogosto so bili vprav ti zapiski v dnevniki važna izhodišča za študij znanstvenikom in literatom, ki so v življenjepise pomembnih ljudi vnašali prav vse, kar je bilo v življenju pomembnih ljudi takorekoč skrito rado vednim ljudem.

Ta čas je za nami. Živim v kraju, kjer ni mnogo pomembnih ljudi, a prav zato pišem dnevnik pomembnih dogodkov iz življenja preprostih ljudi, ki so še daleč od socializma, ker imajo takorekoč — velike oči in še večja usta! Kdo bi jim ugodil! Zabavljali so čez draginjo in davke v ranjki Avstriji; trpeli, so stiskali pesti in zabavljali čez davke in draginjo v stari Jugoslaviji; in ker so zvesti staremu pregovoru, da je navada železna srajca, zabavljajo tudi v socialistični Jugoslaviji. Niso hudobni, le v krvi in meso jim je prešlo zabavlanje. Kdo bi jim zameril!

Listam po dnevniku ki vsebuje pomembne dogodke iz življenja preprostih ljudi, se nagajivo smejim drobnim zapiskom in sem sploh dobre volje, ker se v teh vrsticah tiho pogovarjam z ljudmi, ki me obkrožajo iz dneva v dan; z ljudmi, ki imajo velike oči in še večja usta — za zabavljanje namreč. Od vseh zapiskov mi najbolj ugajajo pomembni dogodki v življenju nepomembne sosede Neže Fajlje. Samo tri dogodke tri drobne zgodbe sem vam, dragi čitatelj, prepisal iz dnevnika. Vse zgodbe so iz leta tisoč devetsto petdesetega!

MAREC

Volitve. Na volišču je živahno. Ze v zgodnjih jutranjih urah je mladina z zastavami in pesmijo pohitela na volišče. Lepemu

vzgladu so sledili starejši volivci in volitve bodo na našem volišču zaključene najbrž do devete ure. Prvi ne bomo v Sloveniji, a poslednji tudi ne. Ljudstvo prihaja na volitve z vero v lepšo bodočnost naše države. To ljudstvo, med katerim živim, je v vojnem času mnogo trpelo. Zdaj izpolnjuje oporo svojih padlih sinov, ki so z vero v lepšo bodočnost umirali v partizanskih in okupatorjevih taboriških smrti.

Ura je devet. Vsi so volili, le še Neža Fajlja naj pride in volivna komisija bo zaključila svoje delo.

Toda Neže Fajlje ni. Mlad frontovec se napoti k njej.

»Soseda, samo vas še čakajo! Menda boste opravili svojo državljansko dolžnost!«

Zdaj je Neža Fajlja sfafljala, kar jo je že dolgo potihem grizlo!

»Nikamor ne grem!« je zakričala. »Volitve naj me kar v uho pišejo.«

»Menda ne mislite resno, Neža! Glejte, zaradi vas bo volivna komisija morala do šeste ure zvečer sedeti in prodajati dolgčas.«

»Zaradi mene lahko takoj zaključijo. Jaz sem ženska. Kdaj so se le babe vtikale v politiko, a?«

»Da, saj bi zaključili,« se je nasmejale prišlek, »pa ne smejo. Samo zaradi vas bodo vkovani ves dan na stoleh.«

»Kar naj sede! Volit pa ne grem! O jezusmarička.« je zjavskala, »ali je to sploh življenje? Glej, nedelja je, pa nimam niti pol kile mesa, da bi skuhalo juho! Včasih sem prodala za 8 din liter vina in sem si kupila kilogram govedine. To je bil zlat čas! Zdaj pa je mesnica zaprta, za kmečkoga človeka pa ni niti deke mesa, četudi moramo meso oddajati. Na mesnici je plakat: VOLIVCI, GLASUJTE ZA OF! Ta plakat je pečat, s katerim so vrata mesnice zapečateni. Kar izgini in jim povej, da me ne bo!« In mladenič je odšel.

Neža Fajlja je za obed nalila družini v skledo masne kurje juhe, rezance iz pšenične moke je zakuhalo na juho in pečena kokoška je »proslavila« Nežino krepot in obljubo, ki jo je prejšnji dan dala mežnarju Tingelčku.

Volivna komisija je zaradi Neže zaključila volitve šele ob šesti uri zvečer.

Naš kraj je poslednji v Sloveniji zaključil volitve.

JULIJ

Zetev. Ženjice žanjejo, žanjejo. Ko je krajevni ljudski odbor evidenčno popisoval setveno površino v našem kraju, so vse gospodinje zatarnale da bo žetev slaba, ker je suša, ker so miši požrle posevke na polju, ker se je spet pojavil žitni hrošč, ker je toča uničila pšenična polja, ker je... ne, vseh jermijad si res nisem zapomnil in jih tudi ne bom vpisal v dnevnik pomembnih dogodkov.

Zdaj pa je žetev v polnem teku in zamašu. Vesel sem, suša se oglašja, to je res, toda kruha nam ne bo manjkalo.

Neža Fajlja teka po vasi od hiše do hiše in vabi za jutranji dan ženjice. Tri njive pšenice ima, sama vendar ne bo žela.

Ne, sama ni žela! Devet ženjic je najela in dva vezača. Ko je mlatilnica omlatila Nežino pšenico, je bil kup omlačenega zlatega zrnja kar precejšen. Krajevni ljudski odbor ji je predpisal obvezno oddajo zrnja: tri mernike! Neža Fajlja je zjavskala:

»Tri mernike! Da bi vas le vsi hudiči pocihtali! Komaj dvajset mernikov smo namlätili.«

Predsednik ljudskega odbora pa je imel od mlatilničarja podatke:

»Neža Fajlja — namlätil 45 mernikov pšenice.«

»Pa še mesa ni!« je kričala Neža v pisarni Krajevnega ljudskega odbora. »Ženjam

niti mesa nisem mogla skuhati! Samo grablje nam kažete, vil pa ne...«

Neža Fajlja je dala tri mernike pšenice. Vsako zrno je preklela trikrat. Tega seveda ni povedala, da je ženjam spekla petelina in pet kokoši in da je za žetev in mlačev razrezala zajetno šunko.

AVGUST

Mesar v naši vasi je ubil vola. Ljudje so kupovali govedino, gospodinje so kuhale juho.

Naslednji dan sva se z mesarjem srečala:

»Zakaj vas ni bilo? Krasno govedino sem sekal večeraj. Če je bil kdo potreben mesa, ste ga bili vi, saj prašička, kolikor vem, niste klali.«

»Meso?« sem se začudil. »Večeraj? Nisem vedel. Nihče mi ni povedal.«

»Se ga lahko dobite,« se je zasmejal mesar. »Se celo stegno visi v mesnici.«

»Pa so ga vse gospodinje kupile?« sem radovedno vprašal, ker me je začudilo, da je ostalo kar celo stegno.

»Skraj!« si. Le Neža Fajlja ne,« se je namuznil mesar.

»Zakaj ne?« sem se začudil. »Vselej je obgodrnjala vašo zaprto mesnico.«

»Zato ne,« je odgovoril, »ker je Neži meso predrago. Po sto petdeset sem sekal, ona pa je kričala, da je to črnoborzijanska cena.«

»Da, v stari Jugoslaviji je prodala liter vina za 8 din in kupila za ta denar kilogram mesa,« sem poljasnil.

»Zdaj pa prodaja vino po stoosedeset dinarjev. Pa ima zares izgubo,« se je nasmejal mesar.

Sel sem domov in zapisal v dnevnik: »Neža Fajlja ima velike oči, a še večja usta — za kritiko, ki ni kritika, temveč papagajsko ponavljanje besed, ki jih ljudem z velikimi usti prišepeta mežnar — Tingelček.«

PIŠEJO NAM

BELOKRAJSKI OTROCI NA GORENJSKEM

Načelo socialistične države je, da gre dobički proizvajalnih sredstev v korist delovnih množic. Tako smo mogli tudi letos organizirati kolonije, kjer so naši najmlajši preživeli nekaj brezskrbnih in veselih dni.

Za belokrajske otroke je okraj organiziral dve izmenni letovanja v Dragomlju pri Domžalah na Gorenjskem.

Dne 3. julija zjutraj se je odpeljala prva izmena. Enainpetdeset otrok je v vlaku nestrpno pričakovalo nekaj novega in lepega. »Kdaj bomo na cilju?« — so spraševali. Okrog poldneva smo prišli v prijazno vas Dragomelj. Občudovali smo lepa polja, Kamniške planine in lično šolo, kjer smo se nastanili. Čeprav poslopje ni povsem dogovarjalo zahtevam letovanja, smo se vseeno v njem vse dni dobro počutili. Uživali smo čisti zrak, sonce in vodo. Dobra, izdatna in okusna hrana je otrokom zaokrogčila lice in teslesa, nekateri so se v osemnajstih dneh zredili celo po tri kilograme. Postali so živahni in razgibani. Pripravljali smo se za kulturno prireditve, nekateri so telovadili, drugi peli, nekateri zopet deklamirali. Domačinom smo na prireditvi pokazali belokranjsko kolo Lepe Anke in metliški most, davno izročilo belokranjskih dedov in babic iz fevdalne dobe. Ves čas smo mnogolične zabave prepletali s predavanji in sprehodi v bližnje okolice. Obiskali smo Kamnik, Stari grad nad Kamnikom ter kolonijo na Homcu, tako da so otroci tudi praktično temeljito spoznali ta košček slovenske zemlje.

V okviru pionirske organizacije smo se učili življenja in skupnosti, borili smo se za red, disciplino, čistočo in druge lastnosti, ki morajo biti last kulturnega socialističnega človeka; pri vsem pa smo bili nad vse veseli.

Vzgojno in upravno osebo pa je seveda našel tudi naša teža. Treba je bilo precej iznajdljivosti in požrtvovalnosti, čeprav je OLO Ljubljana okolica storil vse, kar je

bilo v njegovi moči. Hrano smo morali nabavljati v Domžalah, Crnučah in celo v Ljubljani. Požrtvovalne kuharice so delale večsah od zgodnjih jutranjih ur pozno v noč. Večasih je bilo hudo, toda zavest, da gre vse v dobro otrok, je dajala vedno novih sil.

Pri vsej pripravljenosti osebja, da pripravi otrokom najlepše in čeprav vsak pošten državljan razume pomen kolonij in privošči pionirjem nekaj dni oddiha, se pa še vedno najdejo ljudje, ki so brez srca — brez srčne kulture. Dvakrat smo namreč doživeli neljubo presenečenje. Osebo in celo otroci so bili deležni grobih izbruhov nekaterih domačinov, češ da se v koloniji zapravlja čas in je ono, kar morajo ljudje dati iz svojih žuljavih rok. Saj je res, pri delke delovnega ljudstva smo uživali in hvaležni smo, da so najrevnejši otroci Bele Krajine mogli preživeti nekaj dni brez skrbi pri polni mizi. Oddaje teh ljudi pa še niso zavestne. Ali pa morda niso imeli in nimajo, Dragomeljčani koristi od ostalih delovnih ljudi, katerim dajejo bogate sadove svojih ravnin? Če bi pomislili, da so starši teh otrok, ki so bili v koloniji, dali velik in krvav delež med narodnoosvobodilno borbo za uničenje okupatorja, bi morda bili malo bolj prijazni. Čas pa je neizprosno, če ne boš dajal skupnosti, tudi od nje ne boš mogel sprejemati.

In še nekaj, kar Dragomeljčanom ni verjetno znano: na Dolenjskem in v Beli Krajini imamo tudi otroške kolonije. Otroci v teh kolonijah so večinoma z Gorenjske. Dragomeljčani naj vedo, da se tem otrokom še od daleč ni kaj podobnega očitalo in da daje Dolenjska kljub revščini z večjim srcem, kot pa Dragomeljčani.

Kljub tem neljubim dogodkom so otroci prav lepo preživeli osemnajst dni in se srečno vrnili v objem svojih domačih.

—zč—

V OBNOVLJENEM DOMU

Pravkar smo prebrali dopis o življenju belokranjskih otrok v koloniji na Gorenjskem. Pa poglejmo kaj nam piše tovarišica Regina iz Metlike. Ona se je z dopisom spomnila naših starčkov, ki preživljajo jesen svojega življenja v domu onemoglih starčkov. Regina piše:

Takoj po osvoboditvi je dom za onemogle in starčke v Metliki prevzel socialni odsek OLO Crnomelj. Dom, ki se je prej upravičeno imenoval sirotišnica, je bil takrat v občupnem stanju. V zakajenih sobah z razbitimi šipami so stale postelje z žakljevinastimi slamaricami. Dvojnega perila za posleje niso imeli. Hrana je bila slaba in enolična. V sirotišnici ni bilo prostora za vse, ki so večsah umirali v cestnih jarkih ali nekje v listnjakih po kmetih. Prednost pri sprejemu v dom so uživali le protežiranci.

V naši novi državi je postala nekdanja sirotišnica resničen dom, ves svetel in prazničen. Socialno zdravstveni odsek OLO Crnomelj je s pomočjo Ministrstva za socialno skrbstvo v Ljubljani napel vse svoje sile, da so nekdanjo sirotišnico obnovili in jo preuredili v dom človeka vreden. Ze v letu 1948 je bilo v domu prostora za šestdeset ljudi. Rdeči križ Slovenije je oskrbel dom z novimi pokrivali, rjuhami, oblekami, obvalom, sanitarnimi potrebščinami in nekaj

Urednikov kotichek

Okraju Trebnje: V treh tednih smo dobili v uredništvo »Dolenjskega lista« le en dopis iz okraja Trebnje. Dopis se nanaša na uprizoritev igre »Zelena vrvice« in bo v kratkem objavljen. Prežalostna je ugotovitev, da ne sprejema list iz tega okraja skoraj nobene besede. V katerem grmu je skrit zajec — ni težko uganiti. Naj se vendar enkrat zdramijo vsi tisti, ki odgovarjajo za tisk in propagando in začno z akcijo, da pridobe za »Dolenjski list«, ki naj bi bil tudi glasilo OF za trebanjski okraj, nekaj dobrih dopisnikov. Vzemite si za primer Belo Krajino, od koder po zadnjem sestanku kar dežujejo dopisi na uredništvo. Ali ste pri vas zaspali pri odkupu in pri pripravah za drugo ljudsko posojilo? Mar pri vas ni življenja, ki bi zaslužio, da se ga opiše v listu?

VSEM DOPIŠNIKOM!

Pišite svoja poročila tako, da je med vrsticami precej presledka, da urednik lahko popravi morebitne napake! Ob levi strani pustite širok rob. Za vzorec smo dali tako postaviti tole sporočilo. To prosimo zaradi tega, da nam olajšate delo pri popravljanju. Če je pisano preveč na tesno, tiskarna lahko rokopiš zavrne ali pa ji je otežkočeno delo. Uredništvo

hrane. Socialni odsek OLO Crnomelj pa je pomagal domu z raznim gospodarskim in gospodinjskim inventarjem.

Dom ima tudi lastno ekonomijo, z orno zemljo, pašniki, stelniki in gozdovi. Redijo svinje, govedo, kure in zajce. Življenje starčkov je lepo. Čeprav jih nihče ne sili, sami primejo za orodje in opravljajo lažja dela. Zenice se najrajši ukvarjajo s prejo. Prav tako, kakor v starih časih... Za dela, ki jih opravljajo, dobijo nagrade.

V kratkem bo dom popolnoma urejen. Le še kuhinjo na novo opremljajo in pa pralnico v kleti. Ko bosta ta dva prostora urejena, se bo pridobilo dve novi sobi v katerih bo prostora za 12 ljudi. Tudi kopalnice in umivalnice ne bodo oskrbovanej pogrešali.

S hrano so starčki izredno zadovoljni, s prostori prav tako. Niso redki tisti, ki pravijo, da na takih posteljah in v takih prostorih niso še svoj živ dan živeli. Da v tem domu vse tako lepo teče je tudi velika zaslug tovarišice Nežke Dragož, ki se nenehno trudi, da bo dom res dom vseh starčkov in onemoglih.

Regina

TAT OTROSKEGA VESELJA

Nekaterim ljudem v Novem mestu je DID trn v peti. Tako je pred dnevi navsezgodaj zjutraj prišel nekdo na dvorišče DID in ukradel dve gugalnici. Da se bo otroški smeh še naprej razlegal, bo poskrbela uprava DID in nabavila novi gugalnici. Težko pa je razumeti človeka, ki na tako nečloveški način krađe otrokom pošteno razvedrilo. Da mu je šlo za to, je dokaz to, ker mu gugalnici nimata za kaj služiti. Nujno potrebno je, da take ljudi razkrinkavamo, ker jim ni po godu, da država skrbi za naše najmanjše.

Uprava DID Novo mesto

ZANIKRN GOSPODAR, TODA ZVIT SPEKULANT JANEZ DARMEZ

Darmaž Janez, posestnik III. skupine iz Orehovca pri St. Jerneju, je izrazil predstavnik kmečkih špekulantov in zanikarnih gospodarjev. Poglejmo malo v njegovo črno dušo.

Kmetu Darmažu je bilo predpisanih 500 kilogramov obvezne oddaje belih žit. Na zbiralnico v St. Jerneju je pripeljal le 340 kilogramov in to ne belih žit, temveč z žitom pomešano 50% ljuške. Zavrnen in poučen o svoji dolžnosti, je nejevoljno obrnil voz in sneti odpeljal domov.

Točno ob tednu je bil znova z žitom na zbiralnici v St. Jerneju. Prevzemalec žita ga je spoznal in mu kar se da vestno pretil in pregledal pripeljano žito. Darmaž je svoj prvi greh ponovil. Pripeljal je isto vsebino v vrečah, kakor prvič.

Na zbiralnici so bili skoraj preveč vljudni. Pokazali so mu žitočistilnik ob skladišču in mu svetovali, naj ga izkoristi. Nerač se je vdal. Izgovarjal se je, da ni on kriv, če je toliko ljuške v žitu, ko pa so mu ostali kmetje zasmehovalno dokazovali, da je njegova gospodarska zanikrnost ali pa špekulativno krivo, da s takim žitom prihaja na zbirališče, je odnehal in začel s čiščenjem. Žitni čistilec je bil neusmiljen, toda pravičen: pokazal je od 340 kg mešanice, katero je pripeljal Darmaž na zbirališče, 123 kilogramov ljuške.

Dejanje kmeta Darmaža ne zasluži le prezir delovnih ljudi, temveč tudi obsodbo, ki bi ga odvadila take hesramnosti!

I. Rustja

Šahovsko društvo »Stojan Puc« iz Novega mesta je 10. VII. 1950 igralo dvoboj s šahisti Osijeka (Hrvatska), ki se je končal neodločno 5:5. Moštvo »Stojan Puc« je bilo zelo oslabiljeno, saj je igralo brez najboljših igralcev, kot so Jovan, Strbenc, Bartolj, Zabukovec, Medic. Vsekakor je tudi ta rezultat zadovoljiv, saj veljajo šahisti Osijeka za dobre igralce.

V trebanjskem pionirskem taborjenju v Kotu pri Mirni je bil dvanajstnevni večerni šahovski tečaj, ki ga je obiskovalo 24 pionirjev in pionirk. Ob koncu tečaja sta bila igrana dva turnirja. Na A turnirju je prvo mesto osvojil Bončina Saša z 11 točkami, II. mesto je osvojil Mazek Ivan z 10 točkami, III. mesto Jajdiga Tončka z 8 in pol točkami itd.

Na B turnirju je osvojila I. mesto Slinkar Slava z 10 in pol točkami, II., III. in IV. mesto pa si dele Strajnar Marica, Jerovšek Lado in Verbič z 9 in pol točkami itd.

ŽE VESTE?

sem vprašal oni dan vedečnega moža na Katarininem trgu, kdaj bodo pospravili v kraj podstavek bivšega stebra, ki že dolgo, dolgo leži prevrnjen ob ograji, strmi na Ljubljansko cesto in kopni, da bi se ga vsaj kak priložnostni voznik usmilil?... Tisti mož me je samo neznanško otožno pogledal, sklenil roke in molče odšel. Jaz tudi.

Polž, naš ljubi domači polž s pisano hišico je že od pomnenja vzor počasnosti. Ubogi lupinar kar malce po krivici nosi ta pečat, kaj menite. Primerjajmo njegovo naglico z graditvijo že zdavnaj obljubljenega lesene brvi čez Krko v Ragov log. In vidimo, hm... polž je kar pravcati moderni brzovlak! Tako vsaj trdi prijatelj, ki je v tej zvezi napravil (namreč s polžem) nekaj prezačavih poizkusov. Zanima ga namreč črna, tudi na Novomeščane se nanašajoča in hvalevredna parola: Mamice, peljite svojo dečico na čisti zrak! Zdaj si pa zamislite ubogo mamico kje v središču! Kako za božjo voljo naj pride v naravo skozi gosti, nečisti, to se pravi: pravi zrak!

Ha, ha, Novomeščani, korenček strgam; čisto prav vam je, Zmeror ste se usajali pa na raznovrstne faktorje valili mestni prah pa umazanijo pa ruševine in zlomek veči, kaj še vse. Ste pa čisto sami krivi, golobčki, da sami. Vi ste pa lepo druge dolžili. Res je, še ne veste? MLO je kategorično, ex katedra takorekoč, izjavil, da so vse novomeške zaostalosti krivi sami — meščani! O, sancta simplicita! bi rekel Jan Hus, — o, sveta preproščina!...

Zadnjič me je obiskal Dvomljivec pa s čmernim obrazom sitnobo raztresal, češ: kaj neki takole pisanje hasne? Kdo, tri sto zelenih, je godel, se bo zdaj ukvarjal s prahom in šoferji in plevelom in javnimi stranišči? Noben krst, pa spadaj v to ali ono kratico, to pisanje za resno ne vzame. Saj imamo večje stvari pred nosom... Dopovedoval sem možaku, da pravni gospodar v hiši vsako malenkost sproti popravi itd.; da je prav, da se zapiše za bodoče mestne kroniste, kajti stari Rimci so imeli rek: Pisana beseda ostane, ampak moje učeno in neučeno čenčanje možu sploh ni šlo do živega. Večni: dvomim, pa dvomim. No, kaj bi človek počel s tako trmo, povejte?

(Dopisniki, že veste: pošljite tudi od drugod podatkov, pa jih bomo objavili v naši veseložalostni rubriki!)

Obvestila

»BELSAD« — TOVARNA SADNIH IZDELKOV V CRNOMLJU

kupuje preko Okrajnih odkupnih podjetij, Kmetijskih zadrug in neposredno od nabiralcev po uradno določenih cenah vsako količino gozdnih sadežev: maline, borovnice, brusnice, robidnice, bezgove jagode, rdeče gozdne jagode, brinjeve jagode itd. ter vse vrste industrijskega sadja: jabolka, hruške, slive, ringloje, breskve, marelice, kufine, grozdje itd.

Podrobna navodila o odkupu in ceni lahko dobite pri Okrajnih odkupnih podjetjih, pri Krajevnih kmetijskih zadrugah ali naravnost v tovarni.

Naše geslo je: Čim večji bo odkup, toliko več osvežujočih sadnih izdelkov, bomo lahko nudili delovnemu ljudstvu.

Izgubila se je lovska psica, kratkodlaka Istrijanka, z oranžnorumeno masko in zvezda na temenu. Oko jantarjevo, smrček temen, — Vrniti proti nagradi Klobučarju Alojzu, Uršna sela 75.